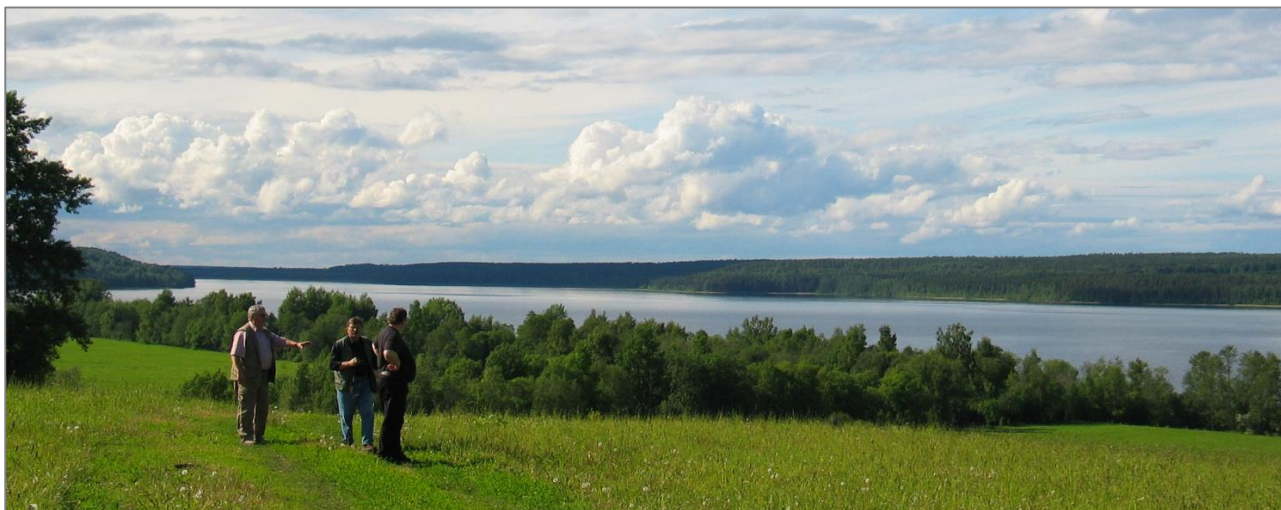

Mitä kaikkea eri puolilla entistä Sakkolaa on nähtävissä nykypäivänä?
Kaksiosaisen kirjoituksen voi tulostaa mukaan automatkalle.

Sakkolan alueen pituus oli vajaat 40 km, leveys n. 16 km
 ja pinta-ala ilman vesiä vähän yli 340 km².

Asukasluku oli 6493 (v. 1937). Kansakouluja oli 12 kylässä.
 Hovinkylässä oli emäntäkoulu. Sakkola oli maa- ja metsätalousvaltainen pitäjä,
 joka oli kuuluisa porsastuotannostaan. Kunnassa oli käsityöläisyrittäjiä
 sekä jonkin verran teollisuutta: sahoja, myllyjä, huopatehdas, tiilitehdas,
 turvepehkutehdas, punamultatehdas sekä konepaja.

Sakkolan kunta lakkautettiin 31.12.1948.

A-osa:

Kiviniemi ja Suvannon etelänpuoleinen Sakkola

Kiviniemi

Sakkolan pitäjän tunnetuin kohde lienee Kiviniemen koski ja sen ympäristön monet palvelut, joiden parissa viihtyvät niin suomalaiset kotiseutumatkajaat kuin venäläiset turistit. Kiviniemen koski kaivettiin pian Saimaan kanavan rakentamisen jälkeen. Topelius kertoo Maamme-kirjassa elävästi kosken avajaisista loppukesällä 1854. Ennen kevättä 1818 Suvanto oli järvi, jonka pinta oli noin 10 metriä nykyistä korkeammalla ja Suvannon vedet laskivat Vuokseen Kiviniemen kohdalla.

Koskella kalastetaan ja harrastetaan koskenlaskua. Kiviniemi oli Suomen aikaan vilkas liikenne- ja kauppapaikka ja sitä se on nykyäänkin. Kiviniemessä on useita majoituspaikkoja, suuri market, rautakauppa ja muita pienempiä kauppia, vilkas kalatori, apteekki sekä useita ravintoloita ja kahviloita. Rautateitse Kiviniemestä pääsee sekä Pietariin että Käkisalmeen.

Kosken yli oli Suomen aikaan sekä maantiesilta että rautatiesilta. Nykyään kosken yli on rakennettu kaksi rautatiesiltaa sekä moottoritien silta. Kiviniemestä on rakennettu uusi rautatie Antrean kautta Suomeen, koska Viipurin kautta kulkeva rautatieliikenne oli pahasti ruuhkautunut. Pietarin – Käkisalmen moottoritie on valmis Kiviniemeen saakka. Uusi moottoritie jakaa kylän pahasti kahteen osaan, mutta kevyen liikenteen järjestelyjä ollaan muokkaamassa paremmiksi.

Kiviniemessä käytiin talvisodassa raskaita puolustustaisteluja. Raunioituneita varustuksia on vieläkin nähtävissä sekä kosken partaalla että nykyiselle hotelli Losevskajalle johtavan tien Gostinitza Ulitsan varrella. Saman tien varrella uuden hotelli-ravintola rakennuksen takana on jäljellä merkkejä entisestä Mustosen konepajasta. Sen vaiheilla käytiin ankara taistelu talvisodan alkupuolella.

Alun perin Moskovan kesäolympialaisten (kesä 1980) kisakyläksi rakennettiin useita rakennuksia käsittävä hotelli Losevskaja. Se on sittemmin remontoitu ihan kohtuulliseen kuntoon ja nimi on muuttunut Losevoparkiksi. Alueella on matkailijoiden käytettävissä aivan Losevoparkin naapurissa Dobri Los -niminen hotelli. Sinne on kuitenkin mentävä vanhan tien kautta. Gostinitza Ulitsan varrella sijaitsee vuonna 2018 käyttöön otettu hotelli-ravintola Ugrebis. Saman kadun varrella sijaitsee viihtyisä kahvila-ravintola Prichal, jota me suoma-laiset olemme alkaneet kutsua Valkoiseksi taloksi.

Kosken eteläpuolella Losevodassa voi majoittua kuuden tai kahdeksan hengen mökkeihin.

Vanhaa Pietarintietä vähän Petäjärven suuntaan sijaitsee huoltoasema. Sen välittömässä läheisyydessä on pieni hotelli Sampo. Röykkylässä majoitusta tarjoaa huvilakylä Green Village, josta voi myös vuokrata veneitä. Kiviniemestä noin viisi kilometriä Kottilan suuntaan keskellä mäntykangasta sijaitsee venäläisten ulkoilu- ja vapaa-ajanviettoalue Lena.

Kiviniemessä kosken eteläpuolella nykyisen maantien ja rautatien välissä on sijainnut ruotsalaisten 1600-luvulla rakentama puurakenteinen linnoitus, jonka jäänteille on lyhyt patikkamatka Losevodan mökkikylästä. Se oli muinoin rautakautinen kauppapaikka.

Kiviniemi (Losevo) kuuluu nykyään Vuokselan (Romaski) kuntaan. Tietävästi Venäjällä ollaan pienempiä kuntia yhdistämässä ja Kiviniemestä on tulossa Sakkolan (Gromovo) Vuokselan (Romaski) ja Petäjärven (Petrovskoje) alueiden yhteinen keskus.

Petäjäjärvi

Kiviniemen etelänpuoleinen osa on jäänyt suureksi osaksi moottoritien ja sen ramppien alle eikä sieltä ole enää helppo tunnistaa paikkoja. Vanhaa Pietarin tietä on nykyään rauhallista ajella Petäjäjärven suuntaan, kun viikonloppuliikenne on siirtynyt moottoritielle – jos sattuu löytämään oikean rampin. Ilmamäen kohdalla tien vasemmalle puolelle jää Kiviniemen ravirata, missä järjestettiin keväisin ja syksyisin markkinat sekä joskus maatalousnäyttelytkin. Vähän kauempana Tikanlahden rannalla Röykynniemessä sijaitsi Suvantolan saha ja mylly.

Petäjäjärven Ryhmän kylän kohdalta kääntyessämme vasemmalle pääsemme Suenhääntään, Hovinkylään ja Ojaniemeen. Suenhääntäessä on puomin takana hyvä-tasoinen hotelli Datsha, jonka yhteydessä on ravintola. Samalla alueella on komea hiekkaranta sekä sotamuseo. Sotamuseo on käymisen arvoinen paikka ja siellä asioita on käsitelty kohtuullisen tasapuolisesti. Museon lippuun sisältyy aina venäjänkielinen opastus.

Hovinkylään johtavan tien oikealle puolelle on laajalle peltoaukealle kaavoitettu ja lohkottu suuri kesämökkialue. Näyttää siltä, että koko Karjalan kannas on pietarilaisten datsha- ja lomanviettoaluetta.

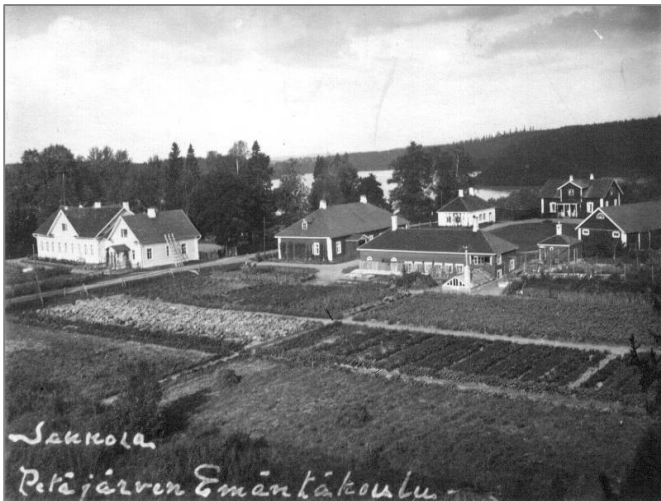

Hovinkylässä on entisen hovin ja myöhemmän emäntäkoulun tontilla vuonna 1936 pystytetty ja vuosituhanen vaihteen tienoilla restauroitu Sakkolan ja Raudun Lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkki. Hovinkylän asukkaat häädettiin kodeistaan 1700-luvun lopulla, kun alueelle perustettiin venäläisten donataarien hovi. (Kuningas/tsaari oli aikoinaan luovuttanut palkaksi, palkkioksi, eläkkeeksi tai korvaukseksi aatelliselle maanherralle eli donataarille maatiloja.) Vuonna 1911 muodostui Petäjäjärven kylän alueelle Hovinkylä, kun Suomen autonomisen suuriruhtinaskunnan senaatti möi lahjoitusmaita suomalaisille talonpojille ja alue sai paljon uusia asukkaita. Nykyään Hovinkylä on jälleen autio. Siellä on vain pietarilaisten kesämökkejä.

Ensimmäinen Karjalan kannaksella suomalaisten omistukseen tullut tontti on Hovinmäellä. Sen osti joukko sakkolalais- ja rautulaisjuurisia suomalaisia kesällä 2018 tiemaaksi, jotta pääsy Lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkillä ei vaarantuisi.

Kasakkamäen päällä on vielä pystyssä Hovinkylän ja Ojaniemen kansakoulu, joka jäi kiireessä polttamatta ennen talvisotaa. Koulu on pietarilaisen puhelinyhtiön omistaman lomanviettoalueen porttien sisäpuolella. Alueella on korkeatasoinen hotelli, jossa myös ulkomaalaisilla on mahdollisuus majoittua.

Keskellä Hovinkylän peltoja Petäjärven-Raudun tielle johtavan tien oikealla puolella oli ennen ortodoksinen kappeli ja hautausmaa. Tästä hovinisäntien pyhästä paikasta on jäljellä enää rauniot, joista venäläisetkään eivät välitä huolehtia.

Hovinkylästä jatkamme Ojaniemeen. Ei ihan heti uskoisi, miten komeat kesähuvila-alueet avautuvat Ollikaisenmäellä, kun paikalle ei johda muuta kuin jotenkuten linja-autolla ajettava tie. Alueella on hyvätasoinen ravintola ja mahdollisuus majoitukseen. Puomilla oleville vartiomiehille voi ilmoittaa menevänsä ravintolaan, vaikka olisikin menossa katsomaan kotipaikkojaan. Portin oikealle puolelle jää sodassa kuolleen venäläisen naissanitääri Petrovan hautaustomerkki, jonka mukaan koko Petäjärven kylä on saanut nykyisen nimensä Petrovskoje.

Ojaniemestä pääsee henkilöautolla Suenhantään, mutta bussilla sinne ei ole asiaa matalalla olevan yläpuomin vuoksi. Koko matkan pituudelta venäläiset ovat rakentaneet mökkikyliään ja yksi majoituspaikkakin ravintoloihin löytyy Möngönlammen ja Suvannon väliltä.

Palaamme takaisin vanhalle Pietarintielle ja Nuoramäelle. Käännyimme Paskamäen alta oikealle Petrovskojen sovhoosin portista Petäjärven kylään. Petäjärvi oli ennen sotia yksi Sakkolan suurimpia kyliä. Kylässä oli kaksi kansakoulua, joista toinen oli Ryhmässä.

Neuvostoaikana Petäjärven sovhoosi oli alueen toiseksi paras maitosovhoosi. Metsäpirtti oli paras. Välillä tuotantorakennukset rappeutuivat ja tuotanto väheni. Nyt vierailijaa ovat vastaanottamassa uudet komeat sinisenhoitoiset navettarakennukset ja maidontuotantokin on päässyt vauhtiin.

Petäjärven kylän keskellä oli jatkosodan aikana venäläisten välirauhan aikana rakentama lentokenttä, jota hyödynnettiin myös Suomen puolustamisessa. Yksi Sakkolan rautatieasemista sijaitsi Petäjärvellä. Asemarakennuksista ei ole jäljellä enää kuin kivijalat ja rappusia sekä jonkin verran punamultaa. Petäjärven asemalla on kauppapuoti ja kylässä on muutama muukin kauppa. Kylään on äskettäin rakennettu uusi ortodoksinen kirkko.

Kylän keskellä on Petrovskojen kunnan remontoidut hallintorakennukset sekä kulttuuritalo ja koulu. Samassa yhteydessä on myös hotelli, joka lienee jo niin huonossa kunnossa, ettei siellä ole mahdollisuutta majoittua.

Petäjärven peltoaukean pohjoisreunalla metsän puolella hiekkaharjussa sijaitsee venäläisten perustama hautausmaa. Sinne voi tehdä kiertoajelun bussilla matkalla Petäjärven keskustasta Ryhmään.

Petäjärven länsireunalla virtaa Saijanjoki, joka on tunnettu mm. Pähkinäsaaren rauhan rajajokena sekä Sakkolan ja Valkjärven kuntien rajana. Saijanjoessa toimi ennen sotia Sääksjärven sähkölaitos ja ainakin yksi pieni mylly.

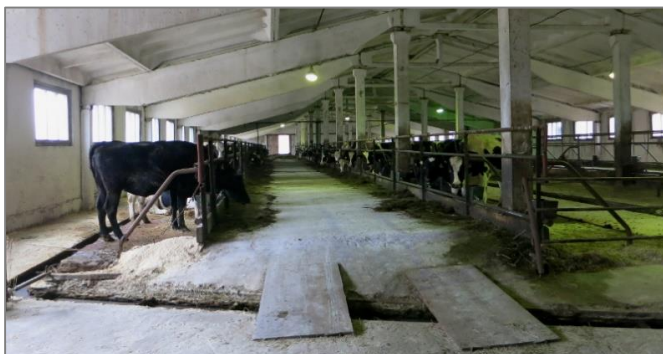
Petäjärven alueeseen kuuluu myös 1,5 kilometriä Petäjärven tiehaarasta Pietariin päin tien oikealla puolella sijaitseva Lännäjärvi. Siitä on tullut sekä venäläisten että suomalaisten turistien suosima uima- ja leiripaikka. Poikkeamme rannassa keittämässä kahvit ja uimassa. Lännäjärvellä sijaitsi aikoinaan punamultatehdas.

Lapinlahti ja Riiska

Jatkamme matkaa Vehmaisten kylän kautta Rautuun. Tie on remontoitu ja hyvässä kunnossa. Matkalla poikkeamme Lapinlahden kylään. Lapinlahti oli ennen tavallinen karjalainen kylä kansakouluineen, kauppoineen, nuorisoseurataloineen ja pankkeineen. Nykyään kylässä on vain yksi kauppa.

Kylän keskellä on keskiaikaista linnaa muistuttava aidattu kokonaisuus kivi-linnoineen ja vallihautoineen. Siellä oli neuvostoajan jälkeen lasten kesäleirejä, mutta nykyään alue näyttää autiolta. Alueen alle ovat jääneet monet Lapinlahden entisten asukkaiden kotitalot.

Portin vasemmalla puolella sijaitsevat vanhat sovhoosiaikaiset navetat, joiden päädyistä on aina ollut hyvät näkymät Suvannolle ja vastarannalle Kajavasaareen, Kekinniemeen, Haparaisiin ja Keljaan. Navetat olivat monet vuodet käyttämättöminä ja rappiolla. Nykyään siellä pidetään lihakarjaa.

Kylän läpi ajettuumme saavumme alas lietteelle, entiselle Suvannon pohjalle. Siellä on parin kilometrin päässä mökkikylä Vohotka, josta on mahdollisuus vuokrata mökkimajoitus.

Ajamme Vehmaisten kylän läpi Raudun keskustaan ja siitä Metsäpirtin suuntaan ja poikkeamme Riiskaan. Riiskaan olisimme päässeet myös Lapinlahden tieltä erkanevaa oikotietä pitkin. Emme kuitenkaan ota riskiä, sillä tie saattaa olla paikoin huonossa kunnossa. Riiskassa on Raajusta saakka kaikki tienvarret ja rannat rakennettu täyteen venäläisten kesämökkejä. Huonon tien lisäksi on tiehen asennettu ylimääräisiä hidasteita.

Riiskan entisen hovin ja myllyn kohdalla monet pelkäävät, kestääkö Riiskanjoen yli johtava silta. Kyllä se varmaan kestää bussin painon, kun se on kestänyt kaikkien raskaiden rakennustarvikekuormienkin painon, kun kylään on rakennettu datsha-alueita. Tenkasen veljesten omistaman Riiskan myllyn yhteydessä oli ennen sotia sähkölaitos, joka tuotti sähköä koko kylälle.

Kopperoisenmäellä asui sakkolalainen kirjailija ja runoilija Aleksanteri Aava eli Santeri Kuparinen.

Kaikki Riiskan rantapellot on kaavoitettu ja lohkottu kesämökkitonteiksi. Kylän perällä Mustaniemen alueella on laaja rikkaiden pietarilaisten kesämökkialue. Alue on kokonaan aidattu ja puomilla on vartiomies. Saattaa olla, että matka päättyy puomille, ellei satu tuttu vartiomies olemaan paikalla.

Jatkamme vielä matkaa Metsäpirtin keskusta. Pysähdymme Vaskelan koskella ihailemassa Taipaleenjoen kuohuja. Koskella on usein venäläisiä kalastajia ja myös turisteille myydään kalastuslupia. Ylempanä mäellä tien toisella puolella sijaitsee tunnetun runonlaulajan Larin Parasken kotimökki – tai paremminkin mökin paikka.

Metsäpirtin keskustassa pyörähdämme katsomassa Tappariin ja Korleelle johtavien teiden risteyksessä olevaa Lahjoitusmaatalonpoikien patsasta ja entisen kirkon paikkaa. Käymme myös tutustumassa metsäpirttiläisten pystyttämiin muistomerkkeihin muutaman sadan metrin päässä vanhan hautausmaan kohdalla.

Ajamme vielä Taipaleenjoen ja Laatokan rantaan. Ennen Viisjoen siltaa vasemmalla puolella on alueen nykyinen kunnantalo ja toisella puolella jokea on tori ja kulttuuritalo. Voi olla, että emme pääse Taipaleenjoen rantaan saakka, koska rannat ovat täyteen rakennetut ja Lautan paikalle johtavan tien portti ajoittain suljettu ja lukittu.

Laatokalle pääsee neuvostoaikaisen herrojen metsästysmajan kautta Vorken rantaan – jos pääsee. Rantaan johtava tie on viime aikoina ollut kovin huono eikä sinne enää pääse ainakaan linja-autolla. Vorken rannassa ovat laajat hiekkarannat ja hyvä uimaranta. Sieltä näkee hyvin Laatokalle, Paskaluotoon sekä Igolkanniemeen ja -saareen.

Sitten onkin jo aika palata takaisin Sakkolan puolelle.

1. Sakkolan kirkkotarha ja sankarihauta-alue patsaineen, venäläisten rakentama tsasouna
2. Sakkolan Uusi hautausmaa
3. Pappila (navettaa vielä jäljellä)
4. Valistustalo
5. Uimaranta Lehtisenniemessä
6. Keljan taistelupaikat, Keljan Runteenmäeltä näköala Suvannon yli Lapinlahteen
7. Kekkilän kartano Haparaisissa, Kekinniemen tykkikasematti (30A)
8. Viljam Pylkkään ("Antti Rokan") talonpaikka Haparaisten Rapamäellä
9. Lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkki, Petäjärven emäntäkoulun paikka
10. Hovinkylän kansakoulu
11. Petäjärven rautatieasema ja kyläkauppa
12. Sodan aikainen lentokenttä Petäjärvellä
13. Lännäjärven uimaranta
14. Kiviniemen kasarmi
15. Kiviniemen koski, kauppaliikkeet
16. Kiviniemen rautatieasema
17. Kiviniemen vanhan linnoituksen paikkaa
18. Urheiluopisto ja myöhemmin Radiumparantola Viiksanlahdessa
19. Haitermaan kansakoulu
20. Haitermaan (Sakkolan) rautatieasema
21. Sakkolan lentokenttä
22. Sakkolan kunnalliskoti (nykyisin lastenkoti) Sipilänmäellä
23. Vilakkalan lamminiityt (nykyisin lintujärvi)
24. Kaarnajoen patteri Koverojalla kruununpuistossa
25. Saapun tykitie
26. Lapinlahden näköalapaikka: näköala Suvannolle Haparaisisiin ja Keljaan sekä Kajavasaari, iso linnahuvila Lapinlahden keskustassa
27. Sääksjärven sähkölaitos Saijanjoessa
28. Pannusaaren kylä, parhaiten Sakkolan kylistä säilynyt
29. Ortodoksikirkko Viiksanlahdessa
30. Tykkikasematit: Kekinniemi 30A, Patoniemi 30B, Hoviniemi 30C (Sakkolan hovin lähellä), Kiviniemi 30D, Järisevänniemi 30E, T. Taipaleen risti, K. Taipaleen kenttähautausmaa
31. Datsha hotelli Suenhännässä sekä Sotamuseo
32. Green Village Röykkylässä
33. Uusi hotelli Kiviniemen kylässä
34. Losevskajan hotelli Kiviniemessä, ravintoloita, baareja hotellin yhteydessä sekä Kiviniemessä